

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

EN UPPLEVELSE UTÖVER DET VANLIGA

AQUANAUTS

Expeditionen till Siljansringen 1897

23.9.2023 – 8.1.2024

FÖRSKOLEKLASS
ÅRSKURS 1-3

OM UTSTÄLLNINGEN AQUANAUTS - EXPEDITIONEN

Utställningen avslöjar vad som hände under en av förra sekelskiftets mest dramatiska svenska forskningsexpeditioner, där en geolog och en paleontolog upptäcker den okända arten "Homo aquatis". Utställningen är uppbyggd som en miljö där skulpturer av varelserna visas upp ihop med fynd från den påhittade expeditionen. Blandningen av fakta och fiktion i utställningen gör den till en utmärkt grund för arbete kring såväl källkritik som historiebruk.

I början av utställningen visas en film som är 26 minuter lång och vars ljud hörs ut i utställningen. Filmen går att titta på i förväg i klassrummet, det går också att läsa upp en sammanfattning av berättelsen och visa bilder på varelserna innan besöket, beroende på vad ni tror passar klassen. Eftersom filmen är den bärande delen i utställningsberättelsen bör du som lärare ha sett filmen för att få ut så mycket som möjligt av besöket.

KOPPLING TILL LÄROPLANEN

Målet är att eleverna ska lära sig mer om:

- Källor och hur de kan tolkas.
- Hur olika estetiska uttryck påverkar budskap och information.
- Vad ett museum är och hur man arbetar på ett museum.

Eleverna får möjlighet att träna på att:

- Samtala, lyssna, ställa frågor och framföra egna tankar, åsikter och argument om olika områden.
- Samtala om innehåll och budskap i olika typer av texter.
- Uppleva berättande text som kombinerar ord, bild och ljud.
- Tolka och samtala om innehåll och budskap i olika estetiska uttryck.
- Yttra ord och begrepp som uttrycker behov, känslor, kunskaper och åsikter. Upptäcka hur ord och yttranden kan uppfattas av och påverka en själv och andra.
- Föra strukturerade samtal, uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Lyssna, ställa frågor och ge kommentarer.

- Lyssna aktivt och återberätta viktiga delar av ett innehåll samt ge och ta emot muntliga instruktioner.
- Göra muntliga presentationer och muntligt berättande. Använda bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.
- Diskutera metoder för att söka information, till exempel textläsning, intervjuer och observationer. Samtala om olika källors användbarhet och tillförlitlighet.

Användbara länkar:

<https://www.aquanauts.se>

<https://www.ontologiskamuseet.se>

<https://www.ur.se/aktuellt/de-5-superfragorna-ett-verktyg-for-att-tanka-kallkritik>

Filmlänk skickas i samband med bokning!

KORTFATTAD SAMMANFATTNING AV FILMEN

Ur det blå anländer sju resväskor och några träkistor till Ontologiska museet i Stockholm utan information om vem som skickat dem. Resväskorna innehåller handlingar och en dagbok, fotonegativ på glasplåtar, ett märkligt kranium och torkade doftspår.

Det visar sig att dagboken har skrivits av Beata Gardelius, paleontolog vid Naturhistoriska museet. Fotografierna och teckningarna har gjorts av Inga-Lisa Blomgren, forskningsassistent vid Geologiska institutionen vid Uppsala universitet. Forskningsmaterialet är häpnadsväckande.

I september 1897 försvann Beata Gardelius och Inga-Lisa Blomgren under en expedition till Siljansringen i Dalarna. På platsen slog en meteorit ner för 377 miljoner år sedan och nedslaget verkar ha påverkat naturen och miljön på platsen.

Fortsättning sida 2...

Kvinnorna åkte till platsen för meteoritnedslaget för att bo ensamma i ett gammalt torp i närheten av en sjö och ett kalkbrott. Där skulle de ta prover på, och undersöka, berg och natur. I dagböcker och anteckningsböcker går det att läsa om hur kvinnorna upptäcker varelser vid vattnet och under ett antal veckor studerar dem. De fotograferar dem och gör anteckningar om hur de lever. Varelserna verkar bo vid vattnet eller i träden. De liknar människor men en del har hud som ser ut som snäckskal och andras som bark som på träden. Kvinnorna tycker att varelserna lever en harmonisk tillvaro där alla hjälps åt att ta hand om varandra.

I de sista dagboksanteckningarna beskrivs hur ett företag kommer för att starta en gruva i kalkbrottet. Varelserna sätter eld på skogen för att få människorna som vill starta gruvan att fly och när de har lyckats med det släcker de elden med vatten från sjön. Eftersom platsen inte längre är säker flyttar varelserna. Kvinnorna, som blivit förälskade i varandra under expeditionen, följer med för att leva ett fritt liv tillsammans med varelserna.

- Här finns utdrag ur dagboksanteckningarna:

<https://www.ontologiskamuseet.se>

- I en separat powerpoint-fil finns bilder på de olika varelserna som visas i utställningen och på de fiktiva personerna som hittat dem. Det finns också bilder av fotografier, skisser och dagboksanteckningar, som också visas i utställningen.

1. INNAN BESÖKET PÅ MUSEET

Berätta för eleverna att utställningen ni ska besöka är uppbyggd på ett sätt som ska få en att känna att människorna och varelserna har funnits på riktigt. Klassens uppgift är att undersöka och diskutera hur man kan avgöra om något är sant eller falskt och vilka källor som är tillförlitliga och inte.

Läs upp den korta sammanfattningen och låt barnen ta del av bildmaterialet.

Utifrån bilderna kan ni t.ex. prata om:

- Hur länge sedan var 1897?
- Kan man se på kvinnorna under vilken tidsperiod de har levt?
- Har ni sett något som liknar varelserna homo aquatis förut?
- Vet ni vart Dalarna ligger?
- Vad är en meteorit?
- Vad är en forskningsexpedition och varför gör man en sådan?
- Vad är en gruva?
- Vad tycker ni om varelserna och berättelsen?

2. I UTSTÄLLNINGEN

Guiden tar emot er och berättar om museet [vad gör ett museum och hur brukar museet ta reda på information om det som visas upp? Vad tror eleverna?] och visar er in i utställningen. Där får klassen en stund att titta på egen hand på det som visas. Sedan samlas vi och pratar om vad vi har sett.

- Vad är det som visas i utställningen? Är det något som du har sett eller hört talas om tidigare?
- Hur kan man veta att det som visas här inte har hänt på riktigt? [Tex fråga någon som arbetar på ett museum, eller på ett arkiv och en expert på naturhistoria (paleontolog)]
- Om man vill få någonting som inte är verkligt att kännas verkligt, hur kan man göra? [Snäckskalen är t.ex verkliga, men formen på skulpturen är påhittad. Skrivstilen från dagböckerna ser precis ut som text från 1890-talet men det de berättar är påhittat o.s.v.]
- Finns det andra gånger man försöker få något som är fantasi att kännas verkligt? [t.ex i filmer, teater eller böcker]
- När kan det bli fel och när kan det vara bra? [Bra när man vill skapa en fantasifull berättelse, sämre om en som utger sig för att tala sanning gör det; lärare, politiker osv.]
- Varför tror ni att den här utställningen finns? [För att få uppleva en fantasivärld kanske? För att vi ska bli bättre på att lära oss om vad som är sant och falskt.]

3. TILLBAKA I KLASSRUMMET

I klassrummet kan eleverna t.ex. bearbeta upplevelsen från utställningen genom att skapa (rita/måla/ använda digitala verktyg) en bild där de visar vad de lärde sig av besöket och sedan berätta inför klassen på vilket sätt bilden berättar det.

För elever som skriver går det att skapa en bilderbok eller film som berättar om utställningen med hjälp av bilder och text/ljud. Kanske kan de göra en berättelse om vad som händer efter att kvinnorna och varelserna flytt.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

RAOUL WALLENBERGS PLATS

LINKÖPING

skola@ostergotlandsmuseum.se